

Aplinkos apsaugos ir Saugomų teritorijų įstatymų pakeitimai geresnei ir efektyvesnei gamtos apsaugai

1

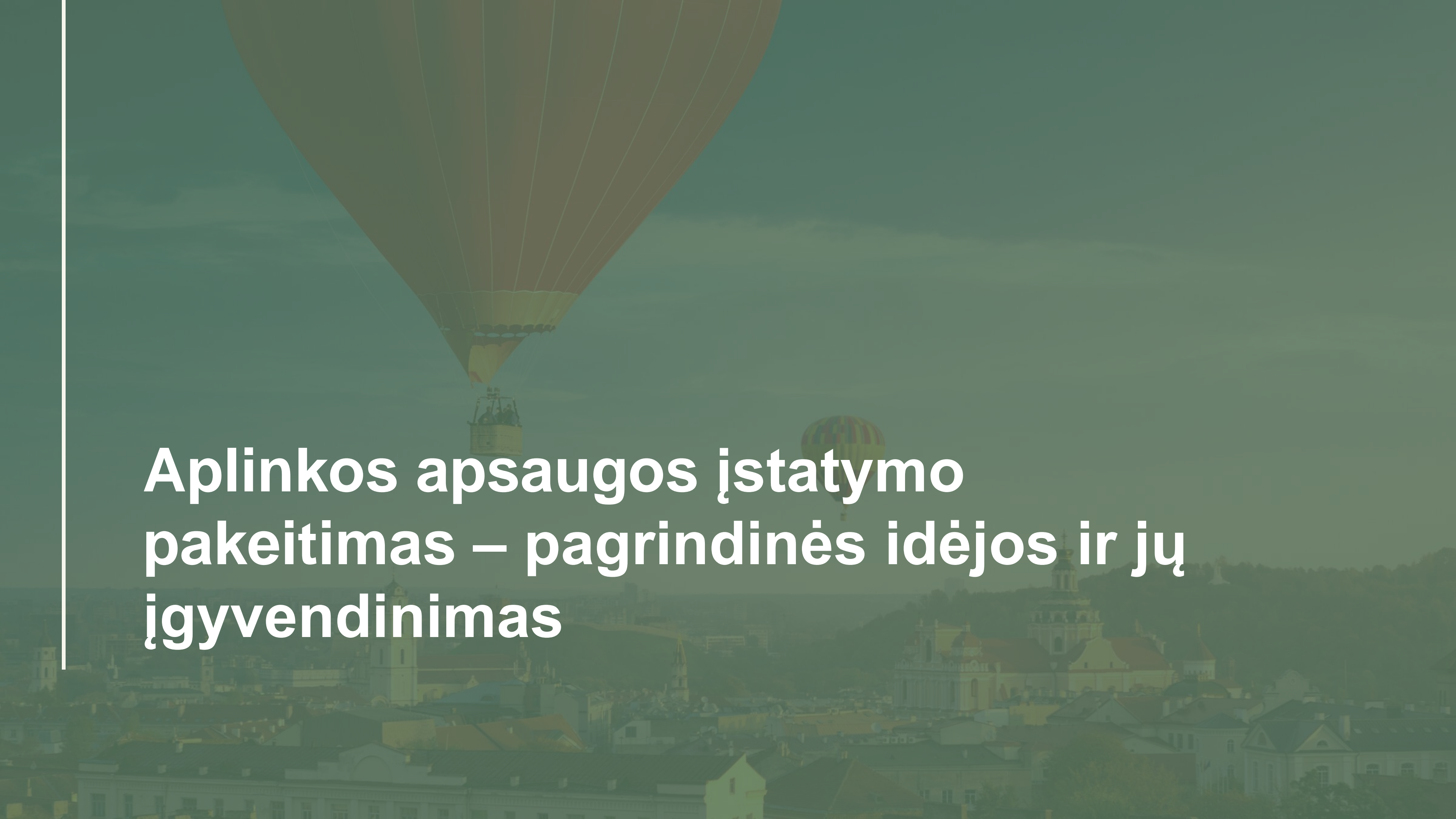

Turinys

- **Esminiai pokyčiai įstatymuose trumpai**
- **Aplinkos apsaugos įstatymas – pagrindinės idėjos ir jų įgyvendinimas**
- **Saugomų teritorijų įstatymas – pagrindinės idėjos ir jų įgyvendinimas**
- **Pakeitimai susijusiuose įstatymuose**

Esminiai pokyčiai įstatymuose

- Aiškesnis gamtinio karkaso reglamentavimas;
- Žaliosios infrastruktūros termino įvedimas;
- Privačių saugomų teritorijų termino įvedimas;
- Greitesnis saugomų teritorijų steigimas ir planavimas;
- Gamtosaugos politiką nacionaliniu mastu įgyvendinančios institucijos identifikavimas.

A large, reddish-brown hot air balloon is the central focus, floating in a hazy sky. Below it, a cityscape with various buildings and a church with a golden dome is visible. Another smaller, colorful hot air balloon is seen in the distance. The entire scene is overlaid with a semi-transparent green filter.

**Aplinkos apsaugos įstatymo
pakeitimas – pagrindinės idėjos ir jų
įgyvendinimas**

Gamtinis karkasas -kokio pokyčio siekiame?

- Daugiau teisinio aiškumo - skėtiniamo aplinkos apsaugos apsaugą reglamentuojančiame įstatyme atsiranda gamtinio karkaso sąvoka, tikslai ir nuostatos;
- Pašalinama dviprasmybė, kas yra GK: jis suprantamas kaip ST apjungianti ekologinio kompensavimo sistema, o ne savarankiška ST.
- Sudaromos sąlygos prisidėti prie ES Biologinės įvairovės strategijos: konkretinami GK nustatymo tikslai, dedami aiškesni akcentai biologinės įvairovės apsaugai, plėtojama ekosistemų paslaugų koncepcija ir išsaugomos kraštovaizdžio, kultūrinės, socialinės–ekonominės ir kitos vietos vertybės;
- Stiprinama GK teritorijų apsauga urbanizuotose ir ariamos žemės teritorijose.

Priemonės pokyčiui siekti

1. Nustatomi GK sistemos plėtojimo principai, nukreipti į efektyvų GK tikslų pasiekimą;
2. Įvedami saugikliai, užtikrinantys, kad GK priskiriamų teritorijų užimamas plotas nemažėtų, kai planavimas leidžiasi į vietos lygmenį;
3. Nustatoma pareiga rengiant TPD vertinti kiek GK pajėgus atlinkti ekologinio kompensavimo funkcijas;
4. Suteikiama teisė savivaldybėms taikyti papildomą GK teritorijų reljefo apsaugą: įgaliojamos pasitvirtinti savivaldybių lygmens teisės aktus šioje srityje;
5. Suteikiami įgaliojimai aplinkos ministruui nustatyti ekologiškai efektyvios dangos rodiklius urbanizuotose GK teritorijose;
6. Suteikiami įgaliojimai aplinkos ir žemės ūkio ministrams nustatyti reikalavimus natūralių kraštovaizdžio elementų kūrimui (atkūrimui) žemės ūkio paskirties GK teritorijose;
7. Nustatoma pareiga statinių projektavimo GK metu identifikuoti ekologiškai vertingus kraštovaizdžio elementus ir numatyti jų atkūrimo poreikį, jei jie prarandami vystant inžinerinę infrastruktūrą;
8. Nustatoma pareiga vykdant kraštovaizdžio būklės stebėseną stebėti GK ekologinio potencialo pokyčius.

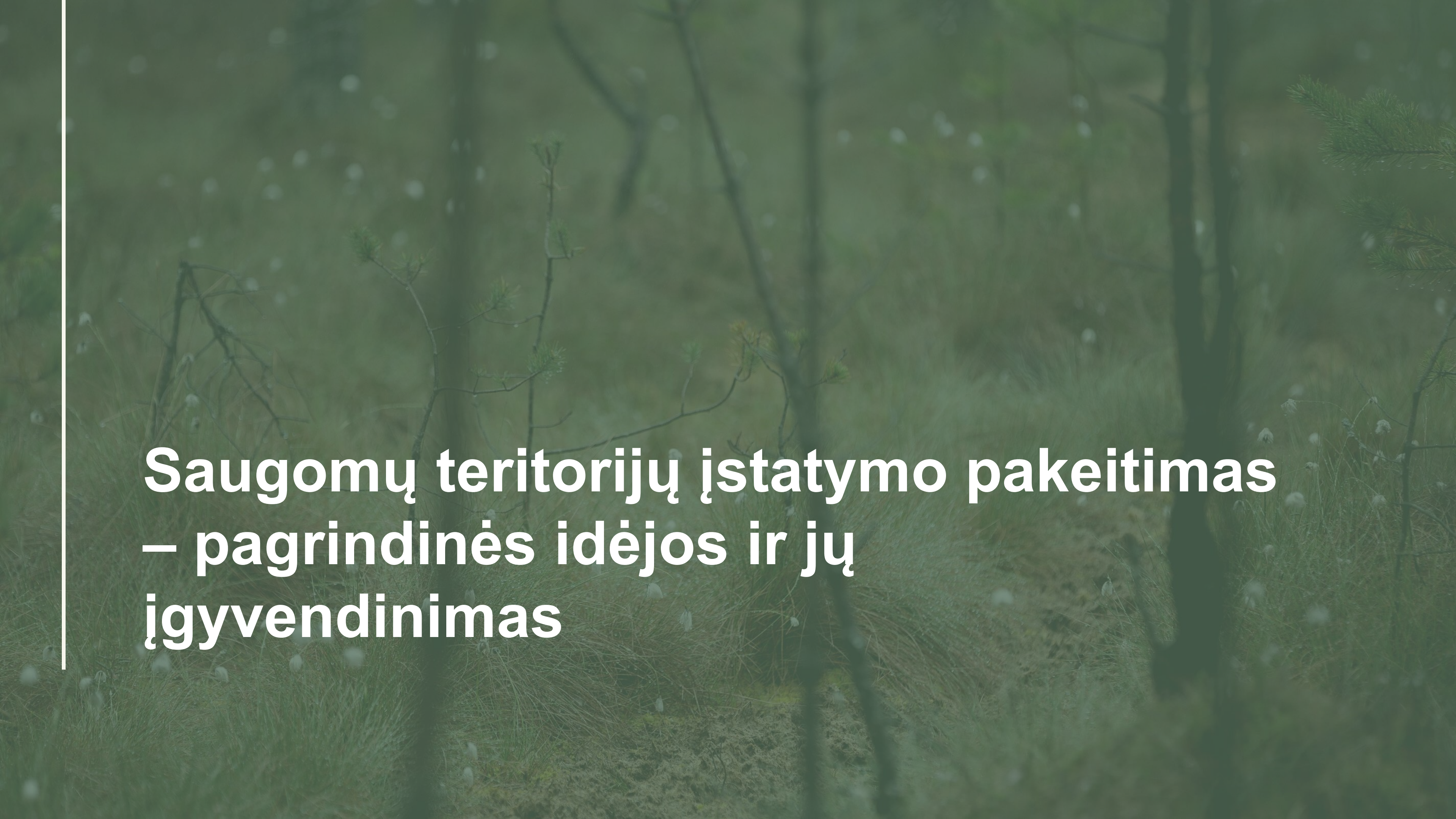
Žaliosios infrastruktūros diegimas

Kodėl reikalingas ŽI teisinis reglamentavimas?

- ŽI koncepcija plačiai taikoma kitose šalyse. Lietuvoje ši sąvoka teisės aktuose neegzistuoja, aiškesnis reguliavimas skatintų gamtos procesais pagrįstų sprendimų įgyvendinimą urbanizuotose teritorijose;
- Atliepti į ES Žaliojo kurso strategijų nuostatas, kad ŽI visoje Europoje taptų standartiniu teritorijų plėtros komponentu;
- Urbanizuotose teritorijose, ypač miestuose, sudaryti sąlygas, remti gamtos procesais pagrįstus sprendimus, teikiančius ekologinę, rekreacinę ir ekonominę naudas;
- įgyvendinti ES Biologinės įvairovės strategijos uždavinius dėl miestų žalinimo.

Priemonės pokyčiui siekti

1. Atsiranda ŽI sąvoka, jos kūrimo tikslai.
2. Savivaldybės įgaliojamos rengti žalinimo planus, spęsančius ekologinės būklės gerinimo klausimus ir taikant gamtiniais procesais pagrįstus sprendimus.
3. Sudaromos galimybės atsirasti strateginiam požiūriui į ŽI vystymą, įskaitant viešųjų finansų skyrimą žalinimo planų įgyvendinimui.

**Saugomų teritorijų įstatymo pakeitimas
– pagrindinės idėjos ir jų
įgyvendinimas**

Kokių pokyčių saugomų teritorijų ir gyvosios gamtos apsaugos srityje siekiame

- Greitesnis ir mažiau konfliktų sukeliantis ST steigimas;
- Privačių ST nustatymo mechanizmas;
- Efektyvus gyvosios gamtos apsaugos politikos visoje šalyje įgyvendinimas - identifikuoti atsakingą instituciją.

Greitesnis ir mažiau konfliktų sukeliantis saugomų teritorijų steigimas ir veiklos jose reglamentavimas

- Draustinių steigimas – pagrindinis įrankis ST plėtrai ir rūšių ir buveinių apsaugai.
- Naujoje įstatymo redakcijoje numatoma:
 - Suteikti teisę aplinkos ministrui:
 - Steigti draustinius (dabar steigia Vyriausybė);
 - Tvirtinti ST nuostatus.
 - Nustatyti privačias ST pagal apsaugos sutartis

Privačios saugomos teritorijos: pilietinėms iniciatyvoms ir efektyvaus Natura 2000 tinklo išvystymui

- Siūlome esamą ST sistemą papildyti privačiomis saugomomis teritorijomis, vadinamomis – **privati saugoma vietovė**.
- Tokios ST būtų steigiamos žemės savininko iniciatyva sudarant apsaugos sutartį su valstybe.
- Valstybė už tam tikrų vertybių apsaugą siūlytų vienkartinę kompensaciją, kompensuojant patiriamus praradimus (miškų atveju – negautas pajamas iš medienos pardavimo).

Privačių saugomų vietovių mechanizmas

- Privati saugoma vietovė nustatoma sudarius apsaugos sutartį tarp žemės savininko ir Vyriausybės įgaliotos institucijos. Teritorijų planavimas nevykdomas;
- Sutartis neterminuota arba ne trumpesniam kaip 30 metų laikotarpiui;
- Sutartis registruojama Nekilnojamo turto registre. Sutartis „keliauja paskui sklypą“;
- Privati saugoma vietovė registruojama Saugomų teritorijų valstybės kadastrė. Pažymėjimas vietovėje – savininko pasirinkimu;
- Už veiklos apribojimus privačioje saugomoje vietovėje:
 - jei sutartis neterminuota, išmokama visa vienkartinė kompensacija;
 - jei sutartis terminuota (30 metų), išmokama 50 proc. vienkartinės kompensacijos suma.

Greitesnis apsaugos sutarčių sudarymas. Saugomų teritorijų lankymas

- Greitesnis apsaugos sutarčių sudarymas Natura 2000 teritorijose - siekiant palengvinti saugomų gamtos vertybių apsaugą ir pagreitinti apsaugos sutarčių sudarymą atsisakoma privalomo gamtotvarkos plano.
- Laisvesnis lankymasis rezervatuose. Nuostatuose apibrėžiama:
 - Vietinių gyventojų uogavimo ir grybavimo tvarka;
 - Lankymosi mokomaisiais ir pažintiniais tikslais tvarka ir terminai.

Žemės savininkų informavimas ir kompensacijos jiems

Žemės savininkai informuojami individualiai, kai:

- steigiama nauja ST,
- keičiama ST riba ją didinant,
- rengiami teisės aktai, kuriais Natura 2000 tinklo teritorijose nustatomi plotai, kuriuose turi būti išsaugomos EB svarbos natūralios buveinės, saugomų rūšių buveinės;

Kompensacijos

- Kompensacijas siūloma sieti su žemės sklypu ir mokėti žemės savininkams nepriklausomai nuo žemės įsigijimo momento.
- Siūloma nustatyti mažiausią 3,5 proc. palūkanų normą, taikomą skaičiuojant kasmetines kompensacijas.

Saugomų teritorijų planavimas

- Numatoma, kad ministerijos (įskaitant AM) nedalyvaus vietovės ar savivaldybės lygmeniu rengiamų planavimo dokumentų rengime.
- Įgyvendinamas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, todėl nacionalinio lygmens institucijų pakartotinis įsitraukimas į savivaldybės ir vietovės lygmens planavimą nenumatomas.

Valstybės lygmuo

Saugomų teritorijų tinklų schemas ir Pajūrio juostos žemyninės dalies tvarkymo planas.

Savivaldybės lygmuo

Valstybinių draustinių ribų ir tvarkymo planai, biosferos poligonų ribų planai, valstybinių parkų, valstybinių rezervatų ir biosferos rezervatų planavimo schemas.

Vietovės lygmuo

Rezervatinių apyubių, atkuriamųjų ir genetinių sklypų ribų planai.

Efektyvesnei gamtosaugai – identifikuojama politiką įgyvendinanti institucija

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba yra pavedamos:

- Naujos funkcijos siekiant įgyvendinti Europos Žaliojo kurso ir Europos Sąjungos Biologinės įvairovės strategijos iki 2030 metų tikslus, kiek tai susiję su gyvosios gamtos apsauga.
- Naujos funkcijos - nuo 2024 m.
- Pirmas žingsnis – Seimui priėmus sprendimą laukia esamų procesų peržiūra ir naujų integravimas į dabartinę ST valdymo sistemą.

Saugomų gamtos vertybių apsauga visoje šalyje

- Siūloma, kad Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba kartu su direkcijomis užtikrintų saugomų gamtos vertybių apsaugą visoje šalyje. Pagrindinės funkcijos:
 - Saugomų rūšių ir buveinių apsauga ir stebėsenos užtikrinimas už saugomų teritorijų ribų;
 - Dalyvavimas planuojant ir organizuojant saugomų rūšių apsaugos, invazinių rūšių valdymo priemones;
 - Duomenų apie biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio būklę kaupimas, analizavimas ir pateikimas visuomenei;
 - Efektyvesnis saugomų gyvūnų padaromos žalos administravimas.

Trakų istorinio nacionalinio parko įsijungimas į kitų nacionalinių parkų šeimą

- Trakų istorinio nacionalinio parko valdymo koordinavimą ir TINP direkcijos steigėjo funkcijas perduoti VSTT prie Aplinkos ministerijos. Tai leis:
 - Užtikrinti tokius pačius teritorijos valdymo, tvarkymo ir lankytojų aptarnavimo standartus kaip ir kituose šalies nacionaliniuose parkuose;
 - Toliau kompleksiskai saugoti kultūros paveldą šioje unikalioje ST;
 - TINP labiau įtraukti į biologinės įvairovės apsaugos ir kitų su Žaliuoju kursu susijusių tikslų įgyvendinimą.

Kiti įstatymų pakeitimai Aplinkos apsaugos ir Saugomų teritorijų įstatymų pakete

- Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo I-733 21 straipsnio pakeitimas;
- Laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 4 ir 18 straipsnių pakeitimai;
- Laukinių augalų ir grybų įstatymo Nr. VIII-1226 4 ir 9 straipsnių pakeitimai;
- Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymo Nr. VIII-499 5, 6, 9, 21 ir 22 straipsnių pakeitimai;
- Augalų nacionalinių genetinių išteklių įstatymo Nr. IX-533 9 straipsnio pakeitimas.

Ačiū už dėmesį

